

Asia: VN/3049/2021

Lausuntopyyntö opettajarekisteriä ja opettajatiedonkeruuta koskevasta selvityksestä

Lausunnonantajan lausunto opettajarekisteriä ja opettajatiedonkeruuta koskevasta selvityksestä

1) Opettajarekisterin hyödyt ja käyttötarkoitukset: Pyydämme kommentteja selvityksessä esitettyihin opettajarekisterin tuottamiin hyötyihin ja rekisterin käyttötarkoituksiin. Onko rekisterin hyödyt ja käyttötarkoitukset kuvattu selvitysraportissa onnistuneesti ja eri tahojen tarpeet ja näkökulmat huomioiden? (Ks. raportin luku 6, osin myös luku 7).

Selvityksen mukainen malli opettajarekisterin ja opettajatiedon keräämiseen hyödyttää erityisesti koulutustarpeiden ennakointia, kelpoisten opettajien määrän seurantaan sekä asiakokonaisuuteen kohdistuvaa tutkimusta. Selvityksen mukainen toimintamalli kokoaa hajallaan olevaa tietovarantoa yhteen paikkaan, ja ajantasainen rekisteri antaa luotettavampaa tietoa kuin nykyinen, kolmen vuoden välein päivitettävä järjestelmä. Opettajien rekrytointitilanteissa hyöty jää vähäiseksi, koska kelpoisuudet tulee joka tapauksessa tarkastaa erikseen jokaisen rekrytointitilanteen yhteydessä.

2) Opettajarekisteriin liittyvät haasteet: Pyydämme kommentteja selvityksessä esitettyihin opettajarekisteriin liittyviin haasteisiin. Onko opettajarekisteriin ja sen perustamiseen liittyvä haasteet huomioitu selvityksessä onnistuneesti? (Ks. osin luvut 6, 8 ja 9)

Uuden järjestelmän haasteet liittyvät ennen muuta tietojen keräämisen luotettavuuteen ja järjestelmän käyttöön liittyvään työmäärään. Jotta rekisteri toimii suunnitellulla tavalla, tulee tiedonkeruun olla systemaattista, kokonaisvaltaista ja lakisääteistä. Rekisteriin kerättävä tieto vaatii paljon työtä, ja vastuunjako käytännön työn suorittamisesta on mietittävä tarkkaan mm. opetuksen järjestäjien näkökulmasta. Rekisteriä muodostettaessa on varmistuttava siitä, että käytännön toimijoille ei jää päällekkäisiä tehtäviä uuden ja nyt olemassa olevien tietovarantojen osalta. Eri tietojärjestelmien yhteensopivuus rajapinta-asioiden osalta on varmistettava.

3) Opettajarekisterin kohderyhmät ja vaihteellinen eteneminen: Pyydämme kommentteja raportissa esitettyihin opettajarekisterin kohderyhmiin ja vaihteelliseen etenemiseen. Jos opettajarekisteri perustetaan, mitkä kohderyhmät opettajarekisterin tulisi kattaa, mitä koulutusasteita sen tulisi koskea? Miksi? Onko selvityksessä esitetty opettajarekisterin perustamisen vaiheistaminen tarkoituksenmukaista?

(Ks. luku 7)

Opettajarekisterin perustaminen vaiheittain on perusteltua. Selvityksen mukaan ensimmäiseen vaiheeseen kuuluisivat esi- ja perusopetuksen sekä lukiokoulutuksen opettajat. Ensimmäiseen vaiheeseen tulisi kuitenkin sisällyttää myös varhaiskasvatuksen opettajat, koska myös varhaiskasvatuksessa opettajien kelpoisuudet ovat selkeästi määriteltäviä, ja toisaalta varhaiskasvatuksen opettajia ja erityisopettajia on työmarkkinoilla liian vähän, jolloin koulutukseen liittyvän ennakkointitiedon merkitys kasvaa. On myös syytä pohtia, otetaanko ammatillisen koulutuksen opettajatiedot mukaan ensimmäiseen vaiheeseen. Koko toisen asteen koulutuksen kattava tietovaranto tukisi opetus- ja koulutustoimintaa erityisesti niillä paikkakunnilla, joissa lukiokoulutus ja ammatillinen koulutus toimivat läheisessä käytännön yhteistyössä. Yhtäaikaisuus tukisi myös oppivelvollisuuden laajentamisen tavoitteiden toteutumista.

4) Opettajarekisterin sisällöt: Pyydämme kommentteja selvityksessä esitettyihin opettajarekisterin sisältöihin. Mitä tietoja rekisterin tulisi kattaa? (Ks. luku 7.3)

Opettajarekisterin sisältöjen tulisi kattaa kelpoisuuteen vaikuttaviin suoritettuihin tutkintoihin liittyvät tiedot sekä työkokemukseen ja -historiaan liittyvät tiedot. Suoritettuja, lyhyitä täydennyskoulutuksia ei ole tarpeen sisällyttää opettajarekisteriin.

5) Opettajarekisteriin liittyvät tiedonsaantioikeudet ja tietosuojakysymykset: Pyydämme kommentteja opettajarekisteriin liittyviin tiedonsaantioikeuksiin ja tietosuojakysymyksiin. Pitäisikö opettajarekisterin tietojen saatavuus organisoida jotenkin toisin kuin mitä selvityksessä esitetään? (Ks. erityisesti luku 9.5; osin myös muut luvun 9 alaluvut)

Selvityksen mukainen menettelytapa on toimiva. Tiedonsaantioikeudet tulee järjestää samalla tavalla kuin muissa vastaavissa tietovarannoissa. Toteuttaminen keskitetyn luovutuspalveluiden toimesta. Tietovarantoon ei saa sisältyä salassapidettäviä tietoja, eikä tietoja saa käyttää markkinointitarkoituksiin.

6) Opettajarekisterin kustannukset: Pyydämme kommentteja rekisterin perustamiseen ja ylläpitoon liittyviin kustannuksiin. Onko opettajarekisterin kustannukset kuvattu selvityksessä onnistuneesti? Millaisia selvityksen ulkopuolelle jääneitä kustannuksia opettajarekisterin perustamisesta ja ylläpidosta voi aiheutua? (Ks. pääasiassa luku 8.1)

Selvityksessä ei ole pystytty tarkasti arvioimaan opettajarekisterin kustannuksia. Aikaisempien tietovarantojen perustamisen pohjalta on arvioitu, että tietovarannon perustamiskustannus olisi n. 3 miljoonaa euroa, ja vuosikustannus n. 600 000 €. Myöhemmin kustannussäästöä kertyisi tällä hetkellä käytössä olevan opettajatiedonkeruujärjestelmän poistumisesta. Selvityksessä ei oteta suoraan kantaa siihen, mikä taho maksaa järjestelmän perustamiskustannukset. Selvityksen mukaan työnantajille kohdistuva kustannus syntyy tietojen tallentamisesta järjestelmään aiheutuvasta työstä. Tätä tiedonkeruuseen liittyvää työtä opetuksen ja koulutuksen järjestäjät tekevät jo tällä hetkellä omalla kustannuksellaan. Kustannusten pysyminen nykyisellä tasolla on työnantajanäkökulmasta ensiarvoisen tärkeää.

7) Vaihtoehdot rekisteripohjaiselle tiedonkeruulle: Pyydämme kommentteja vaihtoehtoista rekisteripohjaiselle tiedonkeruulle. Onko esityksessä huomioitu riittävän kattavasti muut vaihtoehtoiset tavat tiedonkeruulle? Olisiko selvityksessä esitetylle opettajarekisterille toimivaa vaihtoehtoa, joka

tuottaisi tarvittavaa tietoa opettajista? Miten nykyistä kolmen vuoden välein toteutettavaa opettajatiedonkeruuta tulisi kehittää nykyisiä ja tulevia tietotarpeita vastaavaksi? (Ks. pääasiassa luku 8.3, myös 3.4)

Selvityksessä esille nostettu malli on toimivampi kuin nykyinen, joka kolmas vuosi toteutettava opettajatiedonkeruu. Tilanteessa, jossa suuri määrä opettajia poistuu vuosittain työmarkkinoilta, tarvitaan ajantasaista tietoa. Yhteiskunnassa ja koulujen toimintaympäristössä tapahtuvien muutosten sykli tiivistyy, jolloin rekisteritiedon on oltava mahdollisimman tuoretta. Uuden mallin etu tällä hetkellä käytössä olevaan järjestelmään on juuri sen ajantasaisuus.

8) Muut mahdolliset huomiot opettajarekisteriselvitykseen liittyen

Selvityksessä on tuotu esille ajantasaisen opettajatietorekisterin merkitys lasten oikeuksien ja koulutuksellisen tasa-arvon toteuttajana. Rekisteri ei sinänsä takaa sitä, että eri kouluasteilla opiskelevat oppilaat saavat ammatillisesti pätevän ja kelpoisen opettajan opetusta tasapuolisesti eri puolilla maata. Rekisterin kautta saatava ennakointitieto tulee siirtää koulutukseen tarpeeksi ajoissa, jotta kelpoisia opettajia on riittävästi hakemassa vapautuvia työpaikkoja.

Lasten oikeuksien ja koulutuksellisen tasa-arvon toteutumiseen tarvitaan muitakin toimenpiteitä kuin ajantasainen opettajarekisteri. Opettajien hakeutumista kaupunkikeskusten lisäksi myös maaseutumaisille paikkakunnille tulisi tukea esim. valtionosuusrahoituksen kautta mahdollistettavilla erillisillä palkkaratkaisuilla.

9) Kannatatteko selvityksessä kuvatun opettajarekisterin perustamista?

Kyllä, alla kuvatuilla muutoksilla [jos työnantajan kustannukset eivät kasva nykyiseen verrattuna tai jos kustannusten kasvu kompensoidaan täysimääräisesti.]

Leinonen Sari

Lieksan kaupunki - kaupunginhallitus 21.3.2022 § 102